

kloka hem

VI ÄLSKAR EKO

Pris 64,50 kr inklusive moms
NOK 75 • EUR 7,90
Nr 5 • 2014

EKOLOGI • INREDNING • BYGGNADSVÅRD • INSPIRATION

3 eko hem

Gotländskt självbygge,
gemenskap på västkusten
& vintage i charmig folkskola

BELYSNING: *"Hur jag
bantade ett ton med
LED-metoden"*

KEMIKALIEPAPPAN:
*"Varje enskilt konsumtionsbeslut
blir ett sätt att ta ställning"*

GRÖNA BADRUM

Säg hej då till gifterna

HÅLLBAR DESIGN

Badrum i lavasten, mineraler & glas

INTERPRESS 9022-06



7 388902 206458

RETURVECKA V 07



Drömboende i gemenskap

För pionjären Anna-Karin Wikman blev byggemenskapen inte bara ett sätt att hitta någonstans att bo efter skilsmässan. Med kontroll över materialval och möjlighet att planera hemmet i skärgårdsmiljö utifrån egna behov utvecklades bygget till ett drömprjekt. Men det tog 14 år innan det var inflyttningsklart.

Text STINA BERGLUND • **Foto** GUNILLA WELIN

I harmoni med naturen. På ön får inte hus byggas så att de skymmer horisontlinjen, Kumlet ligger väl insprängt mellan bergen.



Vågorna slår mot bryggan och några få solstrålar kämpar sig igenom den jämngrå himlen. David Landström, kusin till Anna-Karin Wikman, har parkerat flakmoppen vid färjeläget och tar emot när grindarna till skärgårdsfärjan slås upp. Det är med flakmoppe eller cykel man tar sig fram på den bilfria ön Brännö i Göteborgs södra skärgård. Färden går på smala vägar förbi värdshuset och öns enda matbutik och fortsätter förbi stugor med blommande mårbackor i fönstren.

Efter några minuters skumpande på flaket är vi framme. En grusgång leder upp till de ljungklädda klipporna i mitten av ön där bostadsrättsföreningen Kumlet ligger. Två huskroppar i massivträ med fyra lägenheter i varje, som nästan ser ut att resa sig upp ur klipporna.

Hela ön andas idyll. Men de där traditionella husen som kantat vägen fram till grusgången där vi nu står blev ett bekymmer för Anna-Karin när hon separerade för 14 år sedan. Hon ville bo kvar

Skärgårdsbåten Ylva tar besökare och bofasta till Brännö i Göteborgs södra skärgård.



Flakmoppen har blivit livsnödvändig sedan David Landström och hans familj flyttade från centrala Göteborg till Brännö. På ett par minuter tar man sig till färjeläget.





Efter nästan 14 års väntan kunde familjerna äntligen flytta in och göra sig hemmastadda i sina nya bostäder.



Odlingarna på gårdsplanen skapar en mysig ombonad känsla i det höstigt karga miljön.



På Brännö befinner man sig aldrig långt från havet.

på ön för att den då sexårige sonen skulle slippa pendla mellan pappans boende i skärgården och staden. Men att som ensamstående köpa hus var i det närmsta uteslutet.

– Huspriserna hade börjat gå upp och det gick inte att få ens en enkel stuga för under 3,5 miljoner kronor, säger hon.

På den tiden fanns det knappt en enda lägenhet på ön. Tillsammans med tre andra nyseparerade vänner bestämde Anna-Karin Wikman sig för att bygga lägenheter på egen hand. Tanken var att bygga tillsammans för att hålla nere kostnaderna och när kompisarna drog igång kände de inte ens till begreppet byggemenskap. Många år senare fick de veta att projektet kunde liknas vid en byggemenskap. Det är en projektform som innebär att en grupp privatpersoner i egen regi planerar, låter bygga och använder en byggnad. Kumlet på Brännö är bland det första i sitt slag i Sverige, men byggformen är vanlig i bland annat Tyskland och Holland.

Från början ville Anna-Karin och de andra initiativtagarna bygga hyresrätter men planerna ändrades efterhand till bostadsrätter. Det har dock varit viktigt att hålla kostnaderna nere. Något som var möjligt tack vare att man byggde i egen regi och inte behövde betala andra för att genomföra projektet.

Men bygget har varit långt ifrån smärtfritt. Av olika skäl tog det nästan tolv år innan spaden sattes i marken. Kommunen var visserligen positiv till planerna och gruppen fick markanvisning



Gudruns favoritsolstol har en självklar plats på balkongen.



Här är det aldrig långt till lek i naturen.

relativt snabbt, men när det kom till detaljplanen för tomten på Brännö drog det ut på tiden. Sedan överklagade en granne bygglovets och banken som till en början var intresserad krävde också snart att de själva skulle gå in med 30 procent av kapitalet. En siffra som i slutänden växte till nästan 50 procent.

– För att få loss pengar gjorde vi en överenskommelse med våra två byggbolag om att de skulle köpa två lägenheter var, berättar Anna-Karin.

I dag är alla lägenheter sålda, men innan husen stod klara hade de andra i ursprungsgruppen hunnit hoppa av och andra tillkommit. Det är ingen överdrift att säga att Kumlet utvecklats till något av ett släktprojekt. Väggen i väggen med Anna-Karin bor hennes mormor Gudrun Landström och på bottenvåningen huserar kusinen David Landström med familj. Dessutom hör både arkitekten som ritade husen och en av entreprenörerna bakom bygget till släkten.

Gudrun tror att släktskapet har varit en avgörande kugge för att hålla ihop projektet.

– Vår relation tål lite irritation. Även när det har varit jobbigt

har vi hållit sams, säger hon.

När de ser tillbaka på projektet inser de också att det inte vore möjligt utan den nära relationen till byggaren, släktingen Örjan Landström.

– Utan en byggare som vågade riskera sin firma för vår skull hade vi inte haft några hus. Det finns inte så många andra byggemaskiner som har sådana kontakter. För att möjliggöra fler projekt måste villkoren förbättras på något sätt. Stat, kommun och banker måste hitta ett sätt att möjliggöra för fler att genomföra projekt som vårt, säger Anna-Karin Wikman.

Byggformen gjorde också att de själva tog del av varje steg i byggprocessen. Anna-Karin visar diarbilder på hur betonggrunden gjuts, hur de stora ytterväggarna i massivträ frakts över ön och lyfts på plats av lyftkranar. När taket väl låg på plats ställde man till med stor taklagsfest med dukade långbord för alla som hjälpt till.

– Det är så många som varit inblandade på ett eller annat sätt, säger Anna-Karin.

Brännö har omkring 850 bofasta. David och hans familj tillhör de mest nytillkomna. Han och frun Alexandra Otfors Lanström





Efter lång väntan gror det äntligen i rabatterna.

lockades hit från myllret i Göteborgs stadskärna när de blev föräldrar och insåg att allt fler av helgaktiviteterna ändå blev utflykter utanför staden.

– Jag vill vakna där jag vill vara ledig, istället för att vakna där jag jobbar. I stan åkte vi iväg så fort vi var lediga. Det slutade med att barnen alltid lekte resa. De packade och hade sig. Nu håller de inte på så längre, säger David och tittar ut genom fönstret där den höstblekta ljugen nästan lägger sig ner i vinden.

I de flesta nybyggen finns det möjlighet att vara med och påverka sådant som materialval och standard i lägenheterna. I bygggemenskapen är möjligheterna ännu större. När David hoppade på projektet kunde han exempelvis förhandla sig till ett par kvadratmeter från lägenheten intill för att skapa ordentligt med rum för sin familj.

Bostadsrättsföreningen har också styrt vilka material som använts. Anna-Karin berättar att det varit viktigt för henne att bygga så hållbart som möjligt. Husen är gjorda i massivträ och är extremt energisnåla. För att öka medvetenheten om energiförbrukningen har varje lägenhet också en separat avläsning för värme, kallt och varmt vatten samt hushållsel.

– För mig var det självklart att bygga så hållbart som möjligt, säger Anna-Karin Wikman.

Inflyttningen har skett successivt sedan det första huset blev klart 2012. Att bygget är slutfört innebär inte att gemenskapen är bruten,



Anna-Karin Wikman, Gudrun Landström och David Landström kunde gemensamt förverkliga sitt drömboende.

” Jag vill vakna där jag vill vara ledig, istället för att vakna där jag jobbar.

snarare tvärtom. De boende förvaltar husen och utemiljön gemensamt och försöker fatta viktiga beslut tillsammans.

– Det är roligt. Även om vi lever separata liv så träffas man, säger Anna-Karin.

I dag är hon glad att hon höll ut trots att hindren långs vägen ibland känns oöverstigliga. Känslan av att ha rott projektet i hamn är oslagbar, och hon har efter mycket om och men fått sitt drömboende, säger hon.

Samtidigt är det bara att erkänna att det inte riktigt blev som hon först tänkt. Den då sexårige sonen hann exempelvis bli tonåring och flytta hemifrån innan bygget stod klart förra våren.

– Han är 20 år i dag och jobbar som skeppare på segelbåtar i Medelhavet, berättar Anna-Karin. ●

● BYGGGEMENSKAP

● En bygggemenskap är en grupp privatpersoner som i egen regi och utifrån egna ambitioner tillsammans planerar, låter bygga och använder en byggnad. Byggformen är vanlig för flerbostadshus i bland annat Tyskland, Holland och Danmark.

● BOSTADS RÄTTSFÖRENINGEN KUMLET

● Två flerbostadshus i massivträ som uppfördes på Brännö i Göteborgs södra skärgård under 2012–2013. Husen innehåller totalt åtta lägenheter och två komplementbyggnader i form av förråd och teknikrum. Nominerades till årets bygge 2014.